

Inicjatywa bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin

EWIDENCJA ZABIEGÓW OCHRONY ROŚLIN

PODSTAWOWE ZASADY STOSOWANIA
ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

**NIE TYLKO PŁONY
POTRZEBUJĄ OCHRONY**

PODSTAWOWE ZASADY STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Zasady ogólne

- do obrotu i stosowania w ochronie roślin dopuszczone są tylko środki zarejestrowane,
- w obrocie mogą znajdować się środki wyłącznie w oryginalnych i szczelnie zamkniętych opakowaniach, zaopatrzonych w instrukcję ich stosowania, posiadających etykietę-instrukcję w języku polskim,
- środki ochrony roślin można stosować wyłącznie do celów określonych w etykiecie i ściśle według jej wskazań,
- przy pracach związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin w produkcji towarowej mogą być zatrudnione tylko osoby odpowiednio przeszkolone, posiadające badania lekarskie oraz wyposażone w odzież ochronną (kombinezon, rękawice nitrylowe, buty gumowe, nakrycie głowy, okulary ochronne, półmaska),
- środki ochrony roślin zaliczane do bardzo toksycznych lub toksycznych dla człowieka mogą nabywać wyłącznie osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadają aktualne zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia,
- spożywanie posiłków i napojów oraz palenie tytoniu jest dopuszczalne wyłącznie podczas przerw w pracy, po uprzednim zdjęciu odzieży ochronnej i umyciu rąk i twarzy oraz przepłukaniu ust (patrz str. 27-29)
- miejsce spożywania posiłków powinno być oddalone o co najmniej 50 m od terenu stosowania środków ochrony roślin i znajdować się po stronie zewnętrznej,
- po zakończeniu pracy należy przepłukać usta wodą oraz umyć całe ciało ciepłą wodą z użyciem mydła.

Magazynowanie środków ochrony

- środki ochrony roślin powinny być przechowywane w oryginalnych opakowaniach,
- magazyn środków ochrony roślin powinien być zamykany na klucz, posiadać utwardzoną posadzkę z nieprzepuszczalnego materiału oraz powinien być wyposażony w wentylację mechaniczną, zamykane pomieszczenie do przechowywania środków toksycznych i bardzo toksycznych oraz wyodrębnione pomieszczenie do przechowywania środków niepełnowartościowych (np. przeterminowanych) i odpadów opakowaniowych do momentu ich bezpiecznego zagospodarowania przez wyspecjalizowane służby,
- w magazynie środków ochrony nie wolno przechowywać żywności, pasz dla zwierząt, nasion i ziaren, przedmiotów osobistego użytku pracowników oraz paliw, smarów i innych materiałów łatwopalnych.
- skażone materiały np. trociny użyte do zebrania rozlanych środków ochrony roślin można zagospodarować poprzez dodanie do kompostu i rozrzuć na dużej powierzchni uprawnej.

Opryskiwacze

- środki ochrony roślin należy stosować tylko sprzętem sprawnym, który podlega obowiązkowym badaniom technicznym,
- sprzęt do stosowania środków ochrony roślin powinien być przechowywany w sposób uniemożliwiający dostęp do niego osobom postronnym i w miejscu oddalonym od ujęć wody pitnej, budynków inwentarskich, przechowalni żywności, pasz i produktów rolnych,
- wszelkie naprawy sprzętu należy przeprowadzać po jego uprzednim umyciu oraz przy wyłączonym napędzie,
- zabrania się pozostawiania cieczy użytkowej w opryskiwaczu.

Przygotowanie cieczy użytkowej

- sporządzając ciecz użytkową należy zachować szczególną ostrożność aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się stężonych środków ochrony roślin i ich kumulacji w jednym miejscu,
- podczas pracy ze środkami ochrony roślin w formie stężonej należy w szczególności sposób chronić drogi oddechowe, skórę i oczy stosując zawsze rękawice nitrylowe, okulary ochronne i półmaskę.
- ciecz użytkową należy sporządzać w miejscu oddalonym co najmniej 30 m od ujęć wody pitnej, wód powierzchniowych, budynków mieszkalnych i inwentarskich oraz przechowalni pasz i produktów żywnościowych,

Wykonywanie zabiegów chemicznych

- chemiczne zabiegi ochronne należy wykonywać w odpowiednich terminach, najlepiej wyznaczanych na podstawie sygnalizacji, bezwzględnie respektując karencję środka i prewencję dla pszczół,
- środki ochrony stosuje się przy użyciu opryskiwaczy jeżeli prędkość wiatru nie przekracza 3 m/s,
- zabiegi chemiczne należy przeprowadzać z zachowaniem odległości (stref ochronnych) wynoszących:
  - co najmniej 5 m od dróg publicznych, z wyłączeniem dróg publicznych zaliczanych do kategorii dróg gminnych oraz powiatowych,
  - co najmniej 20 m od pasiek, upraw zielarskich, rezerwatów przyrody, parków narodowych, stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową, wód powierzchniowych oraz od granicy wewnętrznego terenu ochrony strefy pośredniej ujęć wody,
- podczas zabiegu należy zawsze mieć pod ręką czystą wodę na wypadek nagłej konieczności przemycia oczu lub przepłukania ust,
- przetaczając opryskiwacz po drogach utwardzonych nie należy przekraczać prędkości 25 km/h, a po drogach gruntowych prędkości 15 km/h.

PODSTAWOWE ZASADY STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Mycie opryskiwacza

- resztki cieczy użytkowej po zakończonym zabiegu należy rozcieńczyć wodą i wypryskać na traktowane wcześniej rośliny, a w przypadku gdy zastosowano środek myjący należy postępować zgodnie z instrukcją stosowania tego środka,
- wodę użytą do mycia aparatury wypryskać na traktowane wcześniej rośliny,
- mycie zewnętrzne opryskiwacza należy przeprowadzać w specjalnie do tego wyznaczonym miejscu umożliwiającym zbieranie skażonej wody. Godnym polecenia rozwiązaniem jest stanowisko do biologicznej neutralizacji płynnych pozostałości (np. Biobed lub Phytobac) oddalone co najmniej 30 m od ujęć wody pitnej, wód powierzchniowych, budynków mieszkalnych i inwentarskich oraz przechowalni pasz i produktów żywnościowych.

Utylizacja odpadów

- beżużyteczne środki ochrony roślin i odpady należy utylizować w sposób legalny, korzystając z usług specjalistycznych służb,
- płynne pozostałości należy gromadzić i przechowywać w specjalnie do tego celu przeznaczonych zbiornikach. Zbiorniki do przechowywania płynnych pozostałości muszą być szczelne i wyraźnie oznakowane, ze wskazaniem ich zawartości,
- wielokrotnie rozcieńczone pozostałości płynne można odprowadzić do zbiornika na gnojowicę lub do systemu biologicznej neutralizacji (np. Biobed, Phytobac),
- po konsultacji ze specjalistą PIORiN płynne pozostałości można zagospodarować:
  - do podkoronowego zwalczania chwastów w sadach,
  - jako nośnik cieczy użytkowej do zwalczania chwastów przed wschodem roślin,
  - jako dodatek do rozlewanej w polu gnojowicy (we własnym gospodarstwie i zgodnie z krajowymi przepisami prawa dotyczącymi użycia gnojowicy).
- pozostałości biodegradowalne, takie jak trociny do zbierania wycieków oraz pozostałości substratu z systemu biologicznej neutralizacji mogą być:
  - kompostowane w celu biodegradacji zawartych w nich substancji chemicznych,
  - rozrzucone w polu, na dużej powierzchni.
- pozostałości stałe, nieprzetworzone w procesie biodegradacji, powinny być utylizowane jako odpad niebezpieczny.

Inicjatywa bezpiecznego stosowania środków ochrony roślin

NIE TYLKO PŁONY POTRZEBUJĄ OCHRONY

czyli jak chronić zdrowie podczas stosowania środków ochrony roślin

Kampania społeczna **Inicjatywa Bezpiecznego Stosowania Środków Ochrony Roślin**
realizowana pod patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

we współpracy z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa
oraz Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1

PRZECZYTAJ ETYKIETĘ-INSTRUKCJĘ STOSOWANIA ŚRODKA OCHRONY ROŚLIN

Etykieta-instrukcja jest oficjalnym dokumentem, znajdziesz w nim informacje na temat prawidłowego i bezpiecznego stosowania środka ochrony roślin. Użytkownik powinien przestrzegać zasad wskazanych na etykiecie-instrukcji. Przeczytaj dokładnie tekst zawarty w etykiecie, nawet jeśli wydaje Ci się, że niektóre informacje się powtarzają. Nie ulegaj wrażeniu, że informacje znajdujące się na etykiecie są jednakowe dla wszystkich produktów.

Zawsze przed użyciem środka ochrony roślin zapoznaj się dokładnie z etykietą-instrukcją stosowania i postępuj zgodnie z opisem:

- upewnij się czy odpowiednio dobrałeś środek,
- zapoznaj się dokładnie ze środkami ostrożności w celu uniknięcia zatrucia organizmu i skażenia środowiska,
- stosuj odpowiednie środki ochrony indywidualnej (rękawice nitylowe, kombinezon, buty, nakrycie głowy, półmaska, okulary ochronne, ekran, fartuch, osłona twarzy).

Zwracaj uwagę na zasady bezpieczeństwa* zamieszczone na etykiecie-instrukcji:

- ogólne zalecenia w zakresie użytkowania: Nie pal, nie pij, nie jedz w czasie stosowania produktu. Nie wolno przystępować do zabiegów z użyciem chemicznych środków ochrony roślin po wypiciu choćby jednego kieliszka alkoholu (piwa, wina lub wódki), także w dniu przed i po zakończeniu pracy,

- porady w zakresie higieny i inne zalecenia dotyczące bezpiecznego stosowania środka,
- niezbędne środki ochrony osobistej/indywidualnej**,
- postępowanie w razie awarii lub wypadku,
- informacje dla lekarzy na temat zalecanego leczenia w razie wypadku,
- informacje o ośrodkach toksykologicznych.

* Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych i organiczno-mineralnych. (Dz. U. z dnia 4 lipca 2002 r.)

** Środki ochrony indywidualnej – PPE; Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej (Dz. U. z 2005 r. nr 259, poz. 2173)

2

DLACZEGO WARTO KALIBROWAĆ OPRYSKIWACZ?

Kalibracja opryskiwacza to czynność którą należy wykonać każdorazowo przed rozpoczęciem sezonu prac polowych. Zaleca się również sprawdzenie ustawień opryskiwacza w trakcie sezonu. Prawidłowa kalibracja opryskiwacza jest warunkiem dobrze przeprowadzonego zabiegu

Na czym polega kalibracja? Kalibracja to określenie następujących parametrów pracy opryskiwacza:

- dawka cieczy użytkowej,
- prędkość robocza,
- wydajność wentylatora,
- liczba, rodzaj i wielkość rozpylaczy,
- ciśnienie cieczy użytkowej.

Dobór parametrów zależy od rodzaju opryskiwacza (polowy str. 6 lub sadowniczy str. 12) .

Dlaczego warto kalibrować opryskiwacz?

- kalibracja daje pewność, że stosujemy właściwą dawkę środka ochrony roślin,
- kalibracja pozwala uniknąć lub ograniczyć do minimum ilość cieczy użytkowej pozostającej po wykonaniu zabiegu,
- dobór właściwych rozpylaczy pomaga zapobiegać znoszeniu cieczy użytkowej.

Warto zapamiętać:

- przy małej prędkości wiatru (0,5 - 1,5 m/s) stosuj rozpylacze drobnokropliste,
- przy silniejszym wietrze (1,6 - 3,0 m/s) stosuj rozpylacze grubokropliste (niskoznoszeniowe).

Więcej szczegółowych informacji na temat kalibracji opryskiwacza w rozdziale poświęconym temu tematowi.

Używaj wyłącznie certyfikowanych środków ochrony indywidualnej oznakowanych symbolem CE;

Podczas przygotowywania cieczy użytkowej stosuj środki ochrony osobistej:

- kombinezon ochronny – stanowi podstawowy element ochrony indywidualnej, pamiętaj o dobraniu odpowiedniego rozmiaru kombinezonu (kat. III, typ 4 ochrony przeciwchemicznej),
- rękawice – używaj rękawic nitrylowych,
- ochrona dróg oddechowych (filtr AP2),
- nakrycie głowy,
- obuwie ochronne (wykonane z gumy, winylu, neoprenu) załóż nogawki kombinezonu ochronnego na buty.

Środki ostrożności podczas przygotowywania cieczy użytkowej:

- przeczytaj etykietę i sprawdź, czy potrzebne są dodatkowe środki ochrony osobistej (ochrona dróg oddechowych, itp.),
- dopilnuj, aby w pobliżu miejsca przygotowywania cieczy użytkowej nie znajdowały się dzieci, osoby postronne ani zwierzęta,
- uważaj, aby nie skażać studni, źródeł i cieków wodnych,
- ostrożnie wrzucaj/wlewaj/wsypuj środek ochrony roślin do zbiornika opryskiwacza, by uniknąć rozpryskiwania/rozlewania/rozsypania preparatu.

Dopilnuj, aby opakowanie z niewykorzystanym środkiem ochrony roślin było zawsze szczelnie zamknięte. Przechowuj je w miejscu niedostępnym dla dzieci, osób postronnych oraz zwierząt.

Podczas wykonywania zabiegów pamiętaj by:

- opryskiwacz był sprawny i posiadał aktualne świadectwo okresowych badań stanu technicznego,
- zawsze zwracać uwagę na warunki meteorologiczne,
- ludzie i zwierzęta nie wchodzili na opryskiwane obszary,
- nie jeść, nie pić i nie palić w czasie stosowania środków ochrony roślin,
- nie spożywać napojów alkoholowych w dzień poprzedzający, w dniu ani dzień następujący po wykonywaniu oprysku,
- nie udrażniać rozpylaczy ustami,
- po zastosowaniu cieczy użytkowej, trzymaj ludzi i zwierzęta z daleka od opryskanych obszarów. Przestrzegaj zapisów dotyczących okresów karencji zawartych w etykiecie-instrukcji.

Nieprawidłowe zastosowanie środków ochrony roślin, poza marnowaniem produktu, może spowodować dodatkowe problemy w uprawie, a także skażyć osobę dokonującą zabiegu i środowisko naturalne.

4 PRZYGOTUJ CIECZ UŻYTKOWĄ BEZPOŚREDNIO W ZBIORNIKU OPRYSKIWACZA

Przygotuj ciecz użytkową zgodnie z zaleceniami w etykiecie-instrukcji. Przed przystąpieniem do pracy dokładnie ustal potrzebną ilość cieczy. Pomocna w tym będzie kalibracja opryskiwacza. Odmierzoną ilość środka wlej do zbiornika opryskiwacza napełnionego częściowo wodą i (przy włączonym mieszadłe) uzupełnij wodą do potrzebnej ilości. Aplikuj przygotowaną ciecz użytkową z włączonym mieszadłem. Po wleciu środka do zbiornika opryskiwacza, który nie posiada mieszadła hydraulicznego, ciecz w zbiorniku wymieszaj mechanicznie. Opróżnione opakowania wypłucz trzykrotnie wodą, a popłuczyny wlej do zbiornika opryskiwacza z cieczą użytkową.

Po pracy przepłucz trzykrotnie zbiornik i instalację cieczową opryskiwacza, a popłuczyny wypryskaj na opryskane wcześniej uprawy, nie zapominając o stosowaniu odpowiednich środków ochrony indywidualnej i zasad ochrony środowiska naturalnego.

Przykładowe typy form użytkowych w Polsce*:

- CS (zawiesina kapsuł)
- DC (koncentrat dyspergujący)
- DP (proszek do opylania)
- EC (koncentrat do sporządzania emulsji wodnej)
- EW (emulsja, olej w wodzie)
- GR (granule)
- ME (mikroemulsja)
- SC (koncentrat w postaci stężonej zawiesiny)
- SL (koncentrat rozpuszczalny)
- SP (proszek rozpuszczalny w wodzie)
- WG (granule do sporządzania zawiesiny wodnej)
- WP (proszek do sporządzania zawiesiny wodnej)
- XX Inne

* Załącznik nr 1 do Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dn. 8.06.2004 r. w sprawie wymagań dotyczących treści etykiety-instrukcji stosowania środka ochrony roślin

Korzyści z trzykrotnego płukania opakowań po środkach ochrony roślin:

- oszczędzasz – opakowanie nie wypłukane może zawierać do 5% produktu,
- podnosisz efektywność – płucząc opakowanie wykorzystujesz całą ilość środka, co przekłada się na efektywność jego zastosowania,
- pracujesz bezpiecznie – opakowanie dobrze wypłukane nie zawiera resztek, przez co unikasz ryzyka zatrucia i innych wypadków,
- chronisz środowisko – opakowanie dobrze wypłukane nie skaży środowiska.

Procedura trzykrotnego płukania:

1. Przelej całą zawartość opakowania do zbiornika opryskiwacza.
2. Wypełnij opakowanie wodą do jednej czwartej jego objętości.
3. Zamknij opakowanie i potrząśnij nim mocno przez kilka sekund.
4. Wlej wodę z opakowania do zbiornika opryskiwacza.
5. Powtórz dwa razy kroki od 2 do 4.

Nigdy nie wyrzucaj pustych opakowań!

Nigdy nie spalaj opakowań na terenach rolniczych lub w jakimkolwiek innym miejscu!

Nigdy nie używaj ponownie pustych opakowań po środkach ochrony roślin, mogą one bowiem zawierać resztki produktu!

Puste i trzykrotnie wypłukane opakowania zawsze zwracaj w punkcie zakupu!

Systemem zbierania opakowań po środkach ochrony roślin zarządza firma REMONDIS telefon infolinii 0 801 561 461.

Celem systemu organizacja i zarządzanie systemami zbierania i przetwarzania odpadów opakowań używanych w rolnictwie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

REMONDIS odbiera opakowania wszystkich producentów środków ochrony roślin.

Zgodnie z treścią etykiety-instrukcji stosowania opakowania muszą być wypłukane i opróżnione!

Dodatkowe informacje są dostępne na stronie internetowej www.psor.pl lub pod nr telefonu (22) 630 98 95/6; pytania prosimy kierować na adres e-mail: system@psor.pl

6 ZASADY UŻYWANIA RĘKAWIC

Rękawice stanowią niezbędną ochronę dłoni dla osób stosujących środki ochrony roślin. Używaj rękawic wystarczająco długich tak, aby zakrywały przedramię.

Przed założeniem rękawic:

- sprawdź czy rękawice nie mają wad: zlepienia, drobne skazy,
- sprawdź, czy rękawice nie są rozerwane:
  - zamknij ujście powietrza rękawicy (bez dmuchania w nią),
  - zwiń i ściśnij rękawicę, żeby sprawdzić, czy nie ulatuje z niej gdzieś powietrze.
- dokładnie umyj i osusz dłonie,
- rękawy kombinezonu ochronnego załóż na rękawice.

Zanim zdejmiesz rękawice po zakończonej pracy umyj je pod bieżącą wodą. Mycie przedłuża trwałość rękawic i zapobiega przedostawaniu się produktów do ich wnętrza (skażenie).

Po zakończeniu pracy:

1. Umyj rękawice pod bieżącą wodą.
2. Ściągnij częściowo jedną rękawicę do przegubu dłoni.
3. Pociągnij drugą rękawicę i ściągnij ją aż do kciuka.
4. Uchwyć rękawicę wolną ręką za część wewnętrzną i wprowadź kciuk do rękawicy nieściągniętej tak, aby umożliwić jej zdjęcie.
5. Trzymaj rękawice zawsze za część wewnętrzną.
6. Wysusz rękawice

Nigdy nie wywracaj rękawic na lewą stronę, gdyż utrudni to ich następne użycie i skazi wnętrze.

7 WYBIERZ ODPOWIEDNIĄ PÓŁMASKĘ

Jeżeli etykieta-instrukcja informuje o konieczności ochrony dróg oddechowych stosuj półmaskę z filtrem A2. Jeżeli informacji tej nie zawarto w etykiecie wystarczy półmaska przeciwko pyłom i obłokom z filtrem P1, P2 lub P3.

Kupując półmaskę upewnij się, że jest dobrze dopasowana do twarzy. Jeśli półmaska nie przylega szczelnie do twarzy, drobinki substancji unoszące się w powietrzu mogą dostać się pod uszczelkę i do wdychanego powietrza.

Nieprawidłowe stosowanie półmaski może stać się źródłem skażenia:

- przeczytaj uważnie etykietę środka ochrony roślin i zabezpiecz się odpowiednio,
- stosuj maski/półmaski z filtrem A2 przeciwko oparom organicznym i filtry P2 lub P3 przeciwko pyłom i obłokom powstającym podczas wykonywania zabiegu.

Dostępne rodzaje masek/półmasek:

- jednorazowego użytku – oznaczone skrótem FF (filtr do twarzy),
- wielokrotnego użytku – wyposażone w specjalne wymienne filtry.

Jak rozpoznać maskę, która daje odpowiednią ochronę ?

Maska powinna być oznakowana w następujący sposób:

- CE a po nim cztery cyfry,
- chronić przed pyłami i obłokami powstającymi podczas oprysku/zabiegu; maski samofiltrujące P2 (używane w większości przypadków, przy zastosowaniach na świeżym powietrzu) lub P3,
- posiadać filtr A2 w przypadku masek przeciwko oparom organicznym.

Regularnie wymieniaj maski:

- maski jednorazowe używaj tylko jeden raz,
- sprawdź datę ważności filtrów,
- wymień maskę, jeśli filtry są zapchane (nasycone) lub uszkodzone,
- przerwij pracę i wymień maskę, jeśli poczujesz najłagodniejszy zapach, smak, podrażnienie lub trudności w oddychaniu.

UŻYWAJ CIĄGNIKA Z KABINĄ

Ciągnik z kabiną zmniejsza potencjalne ryzyko wystawienia na działanie produktu.

Badania przeprowadzone w różnych krajach dowodzą, że używanie ciągnika z kabiną przy stosowaniu środków ochrony roślin niemalże dziesięciokrotnie zmniejsza poziom narażenia operatora na kontakt z cieczą użytkową, ponieważ kabina chroni przed czynnikami zewnętrznymi (czynnikami atmosferycznymi, obłok powstały podczas wykonywania oprysku).

Kabina powinna być certyfikowana i zatwierdzona po procedurze testowej oraz powinna posiadać tabliczkę identyfikacyjną odpowiednich organów certyfikujących oficjalnych agencji badawczych OCDE lub WE.

W kabinie ciągnika muszą znajdować się:

- opakowanie nitrylowych rękawic jednorazowych - na wypadek konieczności zmiany ustawień opryskiwacza lub drobnej naprawy (np. zatkane dysze),
- worek plastikowy na zużyte rękawice,
- pojemnik z czystą wodą - aby natychmiast przemyć części ciała (oczy, dłonie, twarz), które miały kontakt z cieczą użytkową.

Umyj i oczyść pojazd lub sprzęt po zakończeniu prac związanych z użyciem środków ochrony roślin.

DBAJ O CZYSTOŚĆ I DOBRY STAN ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ

Postępuj zgodnie z instrukcjami producentów na temat czyszczenia środków ochrony indywidualnej.

Postępowanie przy praniu i czyszczeniu:

- **rękawice nitrylowe:** umyj wodą przed ich zdjęciem,
- **kombinezon:** kombinezon jednorazowy wyrzuć po dniu pracy. Kombinezon wielokrotnego użytku wypierz po każdym dniu pracy,
- **nakrycie głowy:** umyj wodą po każdym dniu pracy,
- **półmaska:** maskę jednorazową wymień jeśli poczujesz, że filtr jest zapchany,
- **okulary ochronne/ gogle:** umyj wodą po każdym dniu pracy,
- **buty:** umyj wodą po każdym dniu pracy.

Regularnie zmieniaj kombinezony ochronne:

- jednorazowego użytku – kombinezony ochronne jednorazowego użytku powinny być zmieniane po każdym dniu pracy,
- wielokrotnego użytku – wymień kombinezon ochronny wielokrotnego użytku, kiedy się rozerwie lub ulegnie uszkodzeniu, nie należy przekraczać maksymalnej ilości prąń.

Regularnie zmieniaj rękawice

- jednorazowego użytku: zmieniaj po każdym użyciu,
- wielokrotnego użytku: wymieniaj co pewien czas, może się wydarzyć, że produkty chemiczne nadal działają na rękawice, pomimo, że ich nie używasz.

Postępowanie ze zużytymi środkami ochrony indywidualnej:

- dokładnie oplucz pod bieżącą wodą zużyty kombinezon, rękawice, maskę, okulary etc.,
- zużyte, ale czyste środki ochrony indywidualnej wyrzuć do śmietnika wraz z innymi odpadami gospodarczymi.

Inne kroki:

- wymieniaj środki ochrony indywidualnej na nowe zgodnie z zaleceniami producenta,
- natychmiast wymień uszkodzone środki ochrony indywidualnej,
- przechowuj środki ochrony indywidualnej w suchym i czystym miejscu,
- zaopatr się w co najmniej dwa komplety środków ochrony indywidualnej (jeden do użytku, a drugi zapasowy),
- przechowuj oddzielnie używane i zapasowe środki ochrony indywidualnej.

10 JAK PRZECHOWYWAĆ ŚRODKI OCHRONY ROŚLIN?

Środki ochrony roślin należy przechowywać w wydzielonym pomieszczeniu w miejscu niedostępnym dla osób nieupoważnionych, poza budynkiem mieszkalnym i inwentarskim, w pomieszczeniach:

- zamykanych na klucz (nie mogą tam mieć wstępu osoby niepowołane, zwłaszcza dzieci), posiadających sprawną wentylację (przynajmniej grawitacyjną) zabezpieczającą przed gromadzeniem się szkodliwych oparów,
- z łatwo zmywalną podłogą (umożliwiającą szybkie i dokładne usunięcie produktu w razie rozlania lub rozsypania),
- posiadających sprawną instalację elektryczną, (co eliminuje możliwość zapłonu nagromadzonych oparów),
- posiadających oświetlenie pozwalające na przeczytanie etykiety-instrukcji,
- wyraźnie oznakowanych,
- izolowanych termicznie, aby temperatura nie wykraczała poza zakres 0 - 30°C,
- w pomieszczeniach na środki ochrony roślin nie można przechowywać niczego poza nimi, pustymi opakowaniami po tychże środkach, sprzętem (opryskiwaczami, wiadrami, mieszadłami, miarkami itp.) wykorzystywanym podczas pracy z chemicznymi środkami ochrony roślin oraz odzieżą ochronną, pod warunkiem, że jest ona przechowywana w specjalnie do tego celu przeznaczonej szafie.

Środków ochrony roślin nie wolno przechowywać w:

- budynkach mieszkalnych,
- budynkach inwentarskich,
- spichlerzach,
- garażach, sieniach, stodołach.

Jeśli nie dysponujesz specjalnym pomieszczeniem, a środki ochrony roślin stosujesz sporadycznie i w niewielkiej ilości, na ich przechowywanie możesz przeznaczyć oddzielną, **zamykaną na klucz, oznakowaną skrzywnie lub szafę** umieszczoną poza budynkiem mieszkalnym i inwentarskim (np. w magazynku z narzędziami).

Przechowuj środki ochrony roślin w oryginalnych (fabrycznych), szczelnie zamkniętych i opatrzonych czytelną etykietą opakowaniach. Przypadkowo rozlane lub rozsypane preparaty przesyp piaskiem lub wapnem lub trocinami, zbierz wraz z nim do pojemnika i przechowuj z pozostałymi środkami, aż do momentu ich bezpiecznego zagospodarowania, przez wyspecjalizowane służby.

W razie wystąpienia u operatora objawów wskazujących na możliwość zatrucia, informuje się o tym niezwłocznie pracodawcę, który powiadamia najbliższe centrum powiadamiania ratunkowego lub zakład opieki zdrowotnej⁴.

Symptomy, wskazujące na możliwość zatrucia:

ogólne: osłabienie i zmęczenie,

skóra: podrażnienie, pieczenie, nadmierne pocenie, plamy,

oczy: klucie, pieczenie, łzawienie, zamglona lub utrudniona widoczność, zwężone lub rozszerzone źrenice,

układ trawienny: pieczenie w ustach i w gardle, nadmierne wydzielanie śliny, nudności, wymioty, ból brzucha, biegunka,

układ nerwowy: ból głowy, zawroty głowy, mdłości, trudności w orientacji, niepokój, skurcze mięśni, senność, bełkotanie, utrata przytomności,

układ oddechowy: kaszel, ból i ucisk w piersi, trudności w oddychaniu.

UWAGA: Symptomy zatrucia środkami ochrony roślin mogą pojawić się dopiero po pewnym czasie od momentu kontaktu.

Pierwsza pomoc w przypadku kontaktu ze środkami ochrony roślin:

1. W przypadku kontaktu środka ze skórą: zdejmij poplamioną odzież, natychmiast dokładnie przemyj skórę wodą i mydłem.
2. W przypadku kontaktu z oczami: natychmiast przemyj je dużą ilością czystej bieżącej wody, przez co najmniej 10 minut. Bezwzględnie skontaktuj się z lekarzem.
3. W przypadku połknięcia: natychmiast skonsultuj się z lekarzem, osobę poszkodowaną ułożyć wygodnie. NIE wywoływać wymiotów.
4. Wskazówki ogólne: Poszkodowanemu nie wolno spożywać płynów, jedzenia ani palić papierosów. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości lub gdy objawy nie ustępują należy skonsultować się z lekarzem. Lekarzowi należy pokazać opakowanie lub etykietę instrukcję produktu, z którym poszkodowany miał kontakt.
5. Jeśli doszło do zanieczyszczenia wnętrza butów lub rękawic, zdejmij je i nie używaj ich ponownie. Wnętrza butów lub rękawic nie da się odkazić przy pomocy mycia.

Zawsze miej do dyspozycji czystą wodę by przemyć oczy i/lub skórę. W przypadku braku wody bieżącej miej pod ręką zamknięty pojemnik z czystą wodą (np. w kabinie ciągnika).

Udaj się do lekarza zawsze, kiedy poczujesz się źle:

- pokaż lekarzowi etykietę produktu, zawiera ona informacje potrzebne do prawidłowego leczenia,
- twoja współpraca ma zasadnicze znaczenie. Wysłuchaj uważnie zadanych pytań i postępuj zgodnie ze wskazówkami,
- szybkość udzielenia pomocy ma zasadnicze znaczenie w leczeniu jakiegokolwiek przypadkowego zatrucia,
- dużo łatwiej jest zapobiec zatruciu niż je leczyć. Pamiętaj, aby ze środkami ochrony roślin obchodzić się bardzo ostrożnie.

W przypadku zatrucia postępuj spokojnie i szybko:

1. Wyprowadź poszkodowanego z miejsca zdarzenia.
2. Sprawdź drogę narażenia.
3. Zachowaj etykietkę produktu i zbierz wszystkie możliwe dane o wypadku po to, aby podać lekarzowi jak najpełniejsze informacje.
4. Przeczytaj informacje „Warunki bezpiecznego stosowania środka” i „Pomoc medyczna” w etykiecie-instrukcji.
5. Zadbaj o to, aby osoba, która uległa zatruciu odpowiednio oddychała. W razie potrzeby zastosuj sztuczne oddychanie. Osobę poszkodowaną połóż na plecach z głową odchyloną do tyłu lub na bok w przypadku wymiotów. Jeśli osoba ma gorączkę i poci się, podaj jej zimną wodę, jeśli jest jej zimno, nakryj ją ubraniem lub kocem.
6. Osobie, która uległa zatruciu NIE WOLNO palić papierosów ani pić, zwłaszcza alkoholu, mleka lub wody. Przyjmowanie napojów może jej zaszkodzić.
7. W przypadku połknięcia środków ochrony roślin nie należy prowokować wymiotów, z wyjątkiem sytuacji, kiedy zaleca to etykieta produktu, ale w takim przypadku należy robić to tylko, kiedy ofiara jest przytomna lub pod opieką lekarza.
8. W przypadku, kiedy pacjent ma konwulsje, należy spowodować, aby miał usta otwarte, wkładając mu między zęby zwiniętą szmatkę.
9. Należy zbadać przyczynę lub powody zatrucia, aby uniknąć jego powtórzenia się.

Porady

Kilka porad, pozwalających uniknąć przypadkowego zatrucia:

- wyjaśnij dzieciom niebezpieczeństwo związane z dotykiem niebezpiecznych produktów,
- nie przekraczaj zalecanych dawek produktu,
- nie przechowuj środków ochrony roślin w opakowaniach zastępczych,
- stosuj środki ochrony osobistej.

Ośrodki toksykologiczne

W zaistniałych sytuacjach, kiedy wymagana jest lub konieczna inna pomoc medyczna niż ujęta w wskazanych przypadkach natychmiast skontaktuj się z najbliższym ośrodkiem toksykologicznym:

Gdańsk:	tel. 58 682 04 04
Kraków:	tel. 12 411 99 99
Lublin:	tel. 81 740 89 83
Łódź:	tel. 42 657 99 00
Poznań:	tel. 61 847 69 46
Rzeszów:	tel. 17 866 40 25
Sosnowiec:	tel. 32 266 11 45
Tarnów:	tel. 14 631 54 09
Warszawa:	tel. 22 619 66 54
Wrocław:	tel. 71 343 30 08

UMIEŚĆ TELEFON DO NAJBLIŻSZEGO OŚRODKA TOKSYKOLOGICZNEGO W WIDOCZNYM I ŁATWO DOSTĘPNYM MIEJSCU NP. NA TABLICY RAZEM Z INNYMI TELEFONAMI ALARMOWYMI I ZAPISZ GO W SWOJEJ KOMÓRCIE.